

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Ge'on Yehudah v̄i-Yerushalayim

Rûbîn, Šelomo

המלש, וניבור

V̄in, 629 [1868 oder 1869]

ושאר קלח

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9920

חלק ראשון

קורות כלי הפיץ העברים ויקר תמרוקיהם.

פרק ראשון

מומן דורות עולמים עד רדת העברים מצרימה.

ככל הענוים צקחר ילדותם, הנוכסים ונערונויהם צטרפוי פאפירוס, כן היה גם לקדונוני ענוי ווקראי הקדש ולהעצרים עלה תאנה (צראשית ג') ונין הצגד הראשון אשר תפרו להם האדם ואשתו ע"י קליעה או נשזר, ועשו להם חגורות אשר הספיקו להם צארץ אסיה החונה.

ונין הצגד השני היה קתנות עור (סס) אשר עשה ה' לאדם ולאשתו וילציסס, כוועשה כל הענוים הקדונונים, וגם ענוים חדשים צראשיתם, צהחלם להיות רועיאלן ונוסעים צעדד או גצורי ליד צקדה וציער, הזוצחים צהנוות קדי וחיתו יער, ועושים להם ונעורותיהם נוכסה עתיק על צקרים. והעצרים תפרו את כתנות-עור האלה צשערות או צגידי צהנוה וחיה, אשר נודעו להם, כאשר החלו ונאזו ונוקדם לתפוש כנור ועוגב, ולנוסוך צקשת ללוד ליד, אשר לשניהם הלריכו גידי חיות הקדה. ולצשו העורות האלה החלק ונצפנים והסער ונצחוץ, כאשר הלציקה רצקה את "עורות גדיי העזים" על ידי יעקב ועל חלקת לואריו (סס כ"ז). ולנוען הסציע את העין לצצע רקנותים, תפרו צכקות כזאת עורות ונסונים צשלל לצעים שונים, והיה כזה קתנת פשים (סס ל"ז) אשר עשה יעקב ליוסף בן זקוניו.

וצינוים ההם החלו כצר גם הנסים העצרות לנשוה צקרים וסערס ולהקטיר צגדיהם צריה כיחוח ראשי צשנוים הנועלים קטורה נעינה צאף, כי אז נכעה דרך ארץ כנען אורחת יסנועאלים ונגלעד, "וגנוליהם נוסאים נכאת ולרי ולוט הולכים להוריד ונלרינוה" (סס ל"ז), ויעקב שלח ליוסף צנו ונזנורת הארץ לרי נכאת ולוט וצטנים וסקדים (סס נ"ג) פירות הנווליאים שפאת שנון.

פרק שני

מומן רדת העברים מצרימה עד זמן עלותם לארץ כנען.

ארץ ונלרים, אשר הקדינה אז וניתר הארלות לצא אל תור הנועלה צונלכות ונחצבת, ואשר כצר אז היתה, כנוו כוש אחותה, רוכלת ענוי ארלות הקדם הודו וערב, ונלחה צינוים ההם כלי וועשה חרס וחושב צכסף וצזהב וצשלנוות וצתנורוקי הנסים. הנולרי היה אזי שולחי ידיס צכיסור לטוות פשתן הנוולא סס

לרוב, ותווכי פלך לארוג גידי שיחים ועלים, אשר הלנויחה אדונתו
לנוכזיר בכלל. ונויני פשתה (שמות ט' ל"א) וקנה וסוף על יד יאורי
נוכר צפרט, "ערות על יאור על פי יאור וכל נזרע יאור" אשר ונהם
היו "עוזדי פשתים שריקות ואורגים חורי" (ישעיה י"ט).

וולרים היא ארץ נוולדת הפשתה הלכנה, הטווצות אטון וולרים
צסם שיש*) אשר לצסו הקרים**) והכהנים, ואשר עטו גם אלהיהם,
שנהם לנודו גם העצרים לדנות ונלכבי השרת וכל קדושי העליונים
לצושים בגדי לבן (לצושיה כתלב חור ושער ראשה כענור נקח" —
"איש אחד לצוט צדים", דניאל) וגם רוצ בגדי הכהנים היו לצנים:
"כתונת צד קודש ילצט ונוכנסי צד יהיו על צסרו וצאצנט צד יחגור
וצוולנפת צד ילנוף" (ויקרא ט"ז) "בגדי פשתים ילצסו וגו' פארי
פשתים יהיו על ראשם ונוכנסי פשתים יהיו על וותיהם" (יהזקאל נו"ד).
וגם להחנטת הוותים, כונו שנחנטו אז יעקב ויוסף, ללרבו הרצה
חריטי צד ורדידי פשתן.

בארץ ההוא לנודו צני ישראל נוצכי חם והנשים העצריות ונרעותיהן
הנולריות ונלכת ונטוה וארג צלנור וצפשתים, וקראו צלסונם הקדושה
לחונור ונלצוט כזה צסוות שיש או בויץ אשר צהצנית ונצור
נוכנה בד.

עוד שאלו הנשים העצריות ונשכנותיהן הנולריות ההכשר והנונהג
לקרוע צפוף עיניהן, להאדים צתולע ראשי לפרכי אלצעותיהן (הנולל
עוד עתה על גויות חנוטי הנולרים) ולנשוח פני להצים צסרד קוי
לצעים וצריקים ולהלהיל פנים צסונן ששון, כאשר הסכן הסכינו
הנולרים וני אז ועד היום הזה צסלל פרחי לצעי כועס וריח יחוח,
אשר — כונו נטעים ונשגשגים עלים לתרופה ולרי להעלות ארוכה
וכלנים פורים קוים לנולכת החנטת הוותים — פרו ורצו צארלם,
וצראשם הנוטע הנופואר צחכליל אדונדם והנודע צסם כו פר הנולרי
הוא Henna.

העצריה לא קאלה צלצד אשה וואת רעותה ונשכנתה ונוגרת
ציתה בארץ וולרים כלי כסף וכלי זהב ושוללות, כי גם לנודו ונהן
ההרגל והסנווט צכלי חפץ כאלה, כי נוולל אז צוולרים עפרות זהב

*) ססם הזה סורס צראש: לנור גפן (Baumwolle) או הצגד הנעשה ונונו,
סכן ונכה סערצי עוד היום חכריך כוצעיו ונ"ג צסם Saseh וצסודו Scheesch
וצוולרים Seias אכן גם ויין צד וצוף (Leinwand) נקרא צערצית סס, סכן
נלינו "נוכנסי צד" (שמות כ"ח ו"ז, ויקרא ט"ז ד) סר"ל "נוכנסי פשתים" (יהזקאל
נ"ד י"ח) וכוים ג"כ "נוכנסי הצד סס ונצור" (שמות ל"ט כ"ח).
**) שמוכים מזה צלסוות עצרית וארמית: סורים עד "אורגים חורי"
צישעיה י"ט וצישעיה כ"ט. סר"ל לצן וצל' ארמית ו'ר

ונטיילי כסף לרוז, כנראה ונונה שנתן פרעה על יד יוסף את טבעתו,
ועם רציד זה על לוואו, ונונה סנואלא כזר צצית יוסף גציעי כסף
וזה, אשר חלצו הנווארים והכושים ונהררי ערצ ואפריקה.
גם הנונהג להתינוור צתפארת חצני הפץ, ולפאר גו וכלי צחצנים
יקרות, יסן נוסן היה צנווארים, כי צשכללות הררי ווארים התיכונה
והעליונה נוואלים חצני נופח לטם וסוהם וכיואלא צהן.

פרק שלישי

מומן מסעי בני ישראל במדבר בערב עד התנחלם בארץ כנען.

ונונודות לטוות ולארזוג צחפץ כפיהן, עסו להן הנשים העצרות
צדרך נוסעיהם צונדצר ונגז עדרי לאנס וצקרים קלעי אוהלים, יריעות
נוכקה, צגדים ושאר כלי הפץ גסים או דקים, כנועקה הצ-דואנים
צזונן הזה. נוסערות הגוול עסו אדרת עער אשר לצסו הרואים
והנצואים. ויפוזו זרועותיהן לטוות את העזים ליריעות נוכקה אוהל
נוועד כנו"ש (סנוות ל"ה) וכל אשה חכונת לצ צידיה טוו וגו' וכל
הנשים אשר נטח לצן אותנה צחכונה טוו את העזים. יריעות אהלי
נוקיהם עסו נוסער שחור של העזים, כנועקה נטי הערצואים עד
היום הזה, לכן נאום סולנוית (ס"ה א') "שחורה אני ונאווה צנות
ירושלים כאהלי קדר כיריעות סלנוה". אכן צגדי חופש וצנוות טלוואות
עסו ונן עזים אשר להם עער לומר רך זך ועוז, כעין עדר העזים
סגלסו ונהר הגלעד, אשר לטערס תדונה עער היפיפיה סולנוית (ססו)
וכציר העזים אשר שונה וניכל נוראשתי נטת דוד, דונו ונלאכי שאלו
לשערת ראש אש חרנום.

פרק רביעי

מומן האחוז בארץ כנען בימי יהושע עד מות דוד.

צצואם אל ארץ נוסצת עצדו העצרים ונלאכת חוסצ ואורג גם
צפשתים, אשר יצסו אז פשתי העץ צהעריכס אותם על סג לוח
הסנוק (יהושע צ'). והיו העצרים ונונודים היטצ צנולאכת צגדי
לומר ופשתים, כנראה נופקודי התורה על נגעי צגד לומר או צגד
פשתים או צסתי או צערצ וגו' (ויקרא י"ג). ורוצ צגדי האנשים
והנשים עסו ונלומר או נופשתים או נוסניהם יחדיו, צטרס ילו אותם
הנוחוקק לאומר: לא תלצס לומר ופשתים יחדיו וצגד כלאים טעטנו
לא יעלה עליך. וציחוד ארגו צגדים נוגז לומר הכצקים והרחלים,
אשר עת הגזה היתה להם ליום חג נוסתה וסנוחה, כונו סנוואל
נוקדם אלל לצן ויעקצ, ואח"כ אלל כצל ודוד, גם לאתן זונה
נחנו לומר ופשתים (הושע צ').

אחרי אשר נארג בגד הלנוור כצקו אותו לנקותו ונחלאתו הדצוקה
זו, והנונקים האלה נקראו בובסים, אשר ישצו צנוקוס וניוחד הנקרא
„שדה כוצק" (נו"צ י"ח, ישעיה ז') והנקיון הזה נעשה ע"י דטן שרפת
עשצ הלנווח צנוקוונות לחים כגוונח צצלה ונוכונה „צורית" (ירמיה צ')
או „צורית ווכצקיס" (ונלככי ג') וצערצית שם הלנווח ההוא: קלי (כנוו
שנקרא „צור" ישעיה א') החוונר הנונקח חלאת הונתכת היקרה); וע"י
ונין ונלח שקורין כיטרא הוא הנ תר (ירמיה צ') אשר נודע לחוונר עז
ונצלצן ונצעצע ונעלה צאשו חם יולק חוונן עליו (נוסלי כ"ה), כי כן
חצו העצרים ללצוש צגדים נקיים ולצנים ונגוהלים היעצ כו"ס
(קהלת ט') „צכל עת יהיו צגדיך לצנים וסונן על ראשך אל יחקר",
ועל זאת עקן אותם צרונו הנציח ירמיהו הנ"ל לחונר: כי חם תכצקי
צנתר ותרצי לך צורית נכתם עונך לפני! כחוונר: תתיפה צהדר גופך
והך שקון ונחועצ צנפסך! חונס גם צגדים לצועים חונדו להם אז,
שע"כ חונרה חם סיקרא על צנה לחונר: „הלח יונלחו יחלקו סלל וגו'
סלל לצעים לסיקרא סלל לצעים רקונה לצע רקונתים ללוארי סלל".

פארי עדי עדיים לונדו אז צני ישראל וון העונים הונתוארים
סכניהם, וכנענים הם העעניקים וים (וע"ז רנוז הנציח ישעיהו צתוכחתו
„כי ונלחו ונקדם ועוננים כפלסותים וצילדי נכרים ישפיקו ותונלח ארלו
כסך וזהצ וגו'" כנוו שהוכיח להלן חת צנות ליון על פארי עדייהן).
חלה ונזה הונדינים, אשר ונני אז קחרו צרכולת ערצ ונלריונה
(צרחשית ל"ו) ונלונר (ישעיה ס') „שפעת גוולים תכסך צכרי ונדין
ועיפה כלם ונצצח יצחו וזהצ ולצונה ישאו", הם נפלו עם הענולקים
כפעם צפעם צנחלת העצרים לצוז סלל; חכן כאשר גצרה עליהם יד
העצרים צרחו לנפשותם והניחו צנוחניהם כזוני זהצ וחרגונן שהרוכים
ונטיפות (סופטים ח', ט"ז ח', דה"ח י"ח), ודוד לקח פעם ונראש ונלך
צני עונן עטרת גדולה ונשקלה ככר זהצ וחצן יקרה (ט"ז צ"ז). גם
צעשות סצטי עצר הירדן ונזרחה ונלחונה עם ההגריחים סכניהם
ויפלו צידם (דה"ח ה') סצו ונהם סלל כזה, וחלה ונזה הפלסותים
(אשר סקיצו חת הארון הקודש לחסם טחורי זהצ ועכצרי זהצ,
ונהם לקח סנוסון סלטים סדינים וסלטים חליפות צגדים לתת
לונרעיו אשר ונלחו „חידתו) סכני העעניקים וצעלי צריתם הנזכרים
יחד צנוקרא (יולל ד' ד' ענווס ח' זכריה ט', ירמיה נו"ז, יחזקאל
כ"ה) ונליו סונלכי לור ולידון כרתו צרית סלוס עם ונלכי ישראל
דוד וסלונה צכו וסלחו להם ונזונרת ארלם צחרוסת ען ונחכת.
וגם ונפחת הנגצ והלפון קינוו וקצלו צני ישראל ויני פארים

וצגדים. חלה ונגזג העגלים שכניהם, אשר אח"כ היתה צת פרעה
ונלך ונלרים חסת הנולך הגדול צישראל. וחלה ונלפון צבל וכסדים,
אשר כצר חונדו אל „אדרת שכער" (יהושע ז) הצחה ונצבל.
ואהצת הנסים העצרות אל שלל תכטיים כאלה נראה ונקינת
דוד על קחול ועל יונתן לאנור: „צנות ישראל אל קחול צכינה
הנולציסכן פני עם עדנים הנועלה עדי זה על לצוסכן".
וגם ידעו כצר צני ישראל צינוים ההם נורוקח ונרוקחת וניני
צוסם לנעשה ולנוסוך צהם, וצהיכלי נולכים היו נסים וניזחדות
העוסקות ראשית פנוים כאלה ונקראו בקחות, כנוו שאנור פנוואל
צנושפט הנולך: ואת צנותיכם יקח לרקחות וגו'.

פרק חמישי

בימי הבית הראשון מימי מלך שלמה עד גלות בבל.
הנולך הגדול ההוא החזיק ונעדנות הצרית צין צני ישראל
וצין עם הפעניקים לור ולידון, ואהצי תפנוקים ויודעי חין ערך
עדי עדיים: הוא חדש את צריתו עם חירם ונלך לור, אשר היה
אזהצ גם לדוד אציו כל היונים (נו"ח ה' ט' י'). וצין נסי שלנות
הנכרות היו גם לדניות (קס י"ח) והיתה לו, או לנולך ישראלי
אחר, צת לור לאשה [תהלים נו"ה], ואליהו התשצי הלך לרפתה
אשר ללידון ויקצ קס, והנציח יונה ירד אל ארץ הפעניקים יפו
לצרוח וקס צאניה תרשישה, צצרכת יעקב וצקירת דצורה [אשר
לד"ק גם פניהם נתחצרו צונן ההוא] כאנור על זצולן לחוף יונים
יסכון והוא לחוף חניות יסכן וירכתו על לידון, ואשר יקצ לחוף
יונים גם הוא, ונציחים רצים חזו קקות על לור ולידון, והטיפו
רעות עתידות על יוקצי חצל הים, על אשר הרעו לצני ישראל
צהתרועעם עונהם לחצרה [ענווס ח', לפניה צ', זכריה ט'], ונולי
ישראל ונציחיו ידעו אז גודל עוסר הפעניקים וכצוד לור הנועטירה
אשר קוחריה פרים כנעניה נכצדי ארץ (ישעיה כ"ג), וצפי יחזקאל
העיר לור חניה כלילת יופי ונלחה אולרות כל הארץ, והחליפה סחורותיה
גם עם ישראל ויהודה „יהודה וארץ ישראל הונה רוכליך צחטי ונית
ופנג ודצק וסנון ולורי כתנו ונערצד" [יחזקאל כ"ז], וצחנות ונלינו כן
אלל צנין הצית ואחריו, כי צנוחיר כסף וזהצ ועלי הצנין אשר לקחו
צני ישראל ון הנורים פלחו להם חטים וסנון ויין. כ"ז נורה על
צרית החצרה והריעות אז צין ישראל וצין לור ולידון הנופזרים יקר
תפארת העדיים על פני כל הארץ.

והנה כי הנהגתו של מלך שלמה וצניו ונלפון צבל וכסדים, אשר כצר חונדו אל „אדרת שכער" (יהושע ז) הצחה ונצבל. ואהצת הנסים העצרות אל שלל תכטיים כאלה נראה ונקינת דוד על קחול ועל יונתן לאנור: „צנות ישראל אל קחול צכינה הנולציסכן פני עם עדנים הנועלה עדי זה על לצוסכן". וגם ידעו כצר צני ישראל צינוים ההם נורוקח ונרוקחת וניני צוסם לנעשה ולנוסוך צהם, וצהיכלי נולכים היו נסים וניזחדות העוסקות ראשית פנוים כאלה ונקראו בקחות, כנוו שאנור פנוואל צנושפט הנולך: ואת צנותיכם יקח לרקחות וגו'.

אזכורנו לור וחרסיה היו ופוארים צוללכת מחשצחס צקרצ צני ישראל:
 חירס וולור חורט נחשה, אשר היה וולא צחכונה צחצוכה וצדעה, ילר אח
 שני העמודים יכין וצועז לאולס ההיכל עם הכותרות והסצכות וועשה שושן
 והרמונים, ולת היס הנחשת עם הפקעים ושפתו כוועשה שפה כוס פרח
 שושן, ולת הווכנות עם הווסגרות והסלצים לויות וועשה מורד והכותרות
 והכחפות והנוקלעות והאופנים עם כרוצים אריות ותוורות כווער איש
 ולויות, ולת יתר כלי צית ה' לכבוד ולתפארת.

וציונים ההט ארה הוולך שלונה לחצרה עם וולכי לור ללכת צאכיות
 חרטיס אופירה להציא כסף וזה צאולרותיהס עד אין קלה, וצלי ספק
 לוודו צני ישראל אז*) ווהלווייס לעשות צזהצ וצכסף כלי-הדור ועדי-
 הפארת. ווקוונות רצים צווקרא יעידון ויגידון כי היו צקרצ צני ישראל לורפי
 כסף (תהלים ק"ו י') צוחני זהצ (איוב כ"ג י') וצוחני כסף (מוסלי ו') צתוך
 וולרף לכסף וכור לזהצ (שס י"ז) להגות סיגים ווכסף וילא ללורף כלי (שס
 כ"ה), וישעיה הוכיח עוועל דצר פסל אשר כסף חרש ולורף צזהצ ירקענו
 ורתוקות כסף לורף, ויחזק חרש את לורף ווחליק פטיס את הולס פעס, חרש
 צרזל וועלד ופעל צפחס וצווקצות ילרהו, חרש עליס נעה קו יתארהו צשרד
 יעשהו צווקלעות וצווחוגה יתארהו. וירויה ידע מן ופוח נחר וועופרת צאש
 כי לשוא יצורף כסף כוואס, ויחזקאל וזכיר כור סיגים כסף נחשת דליל צרזל
 ועופרת (יחזקאל כ"ג), וואחרון הנציאים אומר: וישצ וולרף וועטהר כסף וגו'
 וחקק אוחס כזהצ וככסף וגו' (ווללכי ג'), וידעו גם וואוונות יחירה ללפות
 כסף סיגים על חרש או לעשות תפוחי זהצ צווסכיות כסף (מוסלי כ"ה י"א),
 וואוונים ופוארים כאלה הס היו "החרש והווסגר" אשר הגלה כצוכדללר
 צצלה. והיו ציניהס ווקוונות מיוחדים (Fabriken) לווללכת מחשצת. ד"ו
 "צית עבודת הצוץ" (דה"א ד' כ"א) "גיא חרטיס" (שס י"ד) "היולרים ויוסצי
 נעעים וגדרה" (שס כ"ג) וכו'.

א. פגנים וראמות.

אָדמוּ עַצִּם טַפְּגִינִים . . .

הַשֵּׁךְ טַשְׁחֹר תְּאָרֶם. (איכה ד')

עם כלי כסף וזהצ היו להעצרים אז גם יקר הפנינים (***) הזכרים
 וועלג והלחים (***) וועלצ (איכה ד'). וצקסר איוב פרסה כ"ח, אשר צחכנות

(*) אך אז ולא ווקודס — ואין ווקודס וואוחר צמורה וד"ל. —

(**) Perlen שכן צל' יוכיח קורין Pinna ללצ החוועט עבו נמלאים הפנינים הווקולעים,
 אכן הפנינים העגילים שחם צעצרות דר (אסתר א' ו') ושרשו דרר שר"ל כומו סצצ סחור
 סחור היו עגול.

(***) והחואר אדס שס מורה לחלוח חכות ונקיון בעלס השמים לטוהר וכלצת
 הספיר, אעפ"י שהספיר אינו לנן דק ירקרק צלצעו, כי שנות הלצעים אודס ולנן מוריס
 צכלל על צוהר וצוהק המראה.

חולב הררים וצחצוחת חופש וענונים הולך ונחאך ונולא הכסף חקוק הזהב
 בעליל לחרץ חליצת הצחול ועפר ויליקת הכחוסה נואצן דרך גידי עפרות
 זהב בכתב עקלחון ונקום ספיר וסוהם יקר וסרס הרים וכו' הוא נוכה
 סס צין כתס חופיר חכוכית פזגזיס ופעדת כוס, גם ראמות (*Korallen)
 הנוולאים ויס סוף) ונוסך הפנינים, סר"ל וולא (כנוו "לכסף נולא"
 הכ"ל) הפנינים הנוולאים בחסיה וקרקע חיס על יד חוף תק חיס הערבי
 הוא יס סוף אשר באדום ארץ נולדת א"י.

ב. אבנים יקרות.

תשתפנה אבני קריש

בראש פלחוצות. (איכה ד')

גם אבני כוז אבני חפץ התנוסקו אז על אדנות ישראל, והעלו יפעת
 עדי עדיים על ראש העברים, סכן וקופר אלל נולכת סבא סהביאה לסלונה
 עם בשוים וזהב גם אבן יקרה, וגם חכי חירס וסלעה אשר נסא זהב נואופיר
 הביא אלנוגים ואבן יקרה. על כן חיס ציונים הסס (כי צוון צית ראשון ולא
 ונקודס ככתבה פרסת הנושכן**) בקספר סוונת ואין ונקודס ונאחור צחורה)

(* אבן לדעת הרמב"ם (כלים פרק ג') ה"ל וי"ג הוא הקוראל הנוונת צקרקעית
 חיס וכן פ" הערוך סס על חוחוה של אלנווב צצח ר"ט.

(** ראו לזכר לזכר: לא כלטוה וכעת צחלה חלל וולחבה פשוטה וקלה ונחווים
 פשוטים ונוליים כפי וקת יד הזוון והנקום הסוה, רק אח"כ צעת תפארת לישראל נאלל
 ונודס על זון וולחכת הנושכן וכליו וצגדי הכחיס, ונוספו עליו עדי עדיים כהס וכהס
 להגדיל ולהאדיר ולהעריץ גם את ונשכן העדות.

סא לא עיניך קורא וצין, איך הודרש וורה לנו צרוז כי וולחכת הנושכן כנוו סהיא
 ונחוררת לפנינו צוחובת ספר סוונת לא יכולה להעשות על פי חוקי הטבע, באורו סוף
 וסה אשר נר"ל על צרכי סרי יועלי ונלרים ונרטווייהס, וכל יקר ראחה עינו צצית פרעה,
 חף הוא נתקסה צועסה הונורה עד סהראה לו הקצ"ה ונורה של חש, והנדרש אנדייק זאת
 נדכתיצ צונורה, אשר חתה ונראה צהר, וא"כ נאחר דכתיצ ג"כ צכלל וולחכת הנושכן
 ,והקוונת חת הנושכן כושפטו אשר הרחית צהר" ונשווע ג"כ סכל צצית הנושכן הרחה
 הקצ"ה לנעה ונפצי סנתקסה צה. אצל, ווסיק הונדרש לקספר, באשר צכ"ז נתקסה וסה להצין
 ונעה הונורה, חונר לו הקצ"ה השלך חת הסכר לאור והיא נעשית ואליה, לכך לא נכתב
 נעשה, הרי סכל הנושכן נעשה עפ"י נס וע"י חיש אשר תיה צלל חל וידע ללרף האותיות
 סצהס צברא העולם — ועל חוקס הנושכן צפ' פקודי דרשו רז"ל סהוקס ואליו. —

והנה לא אהבה ולא אפלה פי ללפמף דצר חל הוואמינים צאוונ וצתוס לצצס, כי
 הנושכן נעשה שלל צדרך הטבע. אבן הצלתי רונים להוסיק עוד נסים על הנופתים סנוולאו
 כצר צחורה, ונקיינוים צכ"ז וולחכת הנושכן ככתבה וכלטונה צנוקוונ וצזונה, לכוונתס
 חתיצנה סאלות ענוונות באלה: 1) סאלת רש"י לפי חומו על עלי טעים (ותצוונת צסס
 התכוונת כסורה מעל) תסתרע על כל הדר חונד הלוקקוס הגדול הסוה: ואין חיס לעס
 נקסע צער צנודר ערב חונור חונורתיס ויני ונחכת זהב שלטים ככר וכסף וסה ככר
 ונחשת סצעים ככר ואצנים טוונת יקרות ונשוונת צהב, אחרי לחתס חונר צרזל הסבלות
 צחפון אשר לא הספיק צלקס להחמוץ, והוכרחו לסחול להס ונחת הונלרים סכניהס כלי כסף

לאל יד בני ישראל לנולאות צחוטן הושפע אשר על כל הכהן הגדול העווד
 לשרת בקודש ארבעה עורי אצנים יקרות: אדם פגודה וזרקה נופך ספיר
 ויהלם נטס טצו ואחלונה תרטיש שוהס ויטפה, אשר רק בתטע ונתן התינוור
 ונלך לור (יחזקאל פ"ח). ונלצד האצנים היקרות האלה נודע להעצרים עוד:
 כדבר ואצני אקדח* ואצני פוך***) ושם גדולת וגזיט.

ובלי זהב ושנולות? — 2) מאין היה להם חומר כציר ונוספר עולם כזה וכן תכלת וארגון
 המסולאים צפו אשר, אף אם כצר המזיאו אותם הפעניקים אז, יקרו אז צואד צואד ונל
 נפרלו ונתפסטנו עוד על הארץ? — 3) איך התקדשו והציאו האנשים עם הנשים וכל איש
 אשר נמלא אמו תכלת וארגון ובו' ואצני שוהס ואצני ונולאים וכו', אשר בחמש מלות שנה
 אח"כ הוכרח שלונה הוולך הגדול צירושלים להציא ולעשות כל אלה ע"י חכוי לור ולשלם
 צעדים חטים ושמן ועטרים עיר בארץ הגליל? — 4) למה הוכרח שלמה להציא נולור חרש
 וחוטב לעשות לו צוולאכת הווקדש שנוטכה טצע שנים, אחרי טכצר צימי חטה נמלא צצית
 ישראל חרטי אכן ועץ וחוטב ורוקס ואורג לעשות כל הוולאכה הומוחלה והעלה צוושכן
 שנוטכה רק שנה אחת? — 5) נודע נזכר בכל ימי השופטים והנולבים עד דוד רק
 הארון לצד צלי אזהל הונועד? — 6) נודע לא נזכרו כל העת התיא אשר צין וטפה
 וצין שלונה, לא צוועצרת הירדן ולא צוולחנות בני ישראל עם הפלשתים ושאר אויביהם וכו',
 דבר וכל בני הקודש והשרד הווקולאים צווחירס וצוולאכתם? — 7) נודע צהעלות דוד
 את הארון וצית אצינדז אשר צוצעה וחס"כ וצית עובד אדום הגתי ירושלמינה צתוך
 האוהל אשר לו דוד, ודוד וכל צית ישראל שלשים חלף איש וטשחקים לפני ה'
 וגו', נודע לא נזכר ונלחנה ון כהנים ונלוצים בגדי פאר לכבוד ולתפארת אין במוה? —
 8) ונודע קרא דוד ונבאצ לבו אל נקן הציא לאור: ראה חכמי יושב צצית ארזים וארון
 האלהים יושב צתוך היריבה! אם צלחנת ישב הארון כוולך צגדוד שני עם עדנים צתוך ונשכן
 העדות צהדר תפארתה הומוחלת צקפר טמות? — 9) ומה זה כל החרדה והעוול והיגיעה
 אשר יגע דוד ועוול שלונה צנו להבין את הומוחכות והאצנים היקרות ונעצלות התכלת
 והארגון וכו' לוקדש, אחרי טכל אלה היו די והותר ווקדש קדוטה? —
 ומה יענה איש אשר ווח קדקדו לא הוגט לנחשתי וטפטע וועוקל? הלא הוא יענה
 ויאמר: אין ווקדש ונלחנה צחורה! אחד הכהנים השוורים נוסה תחמה צוקדש עולאים
 התעורר לכבוד הוושכן כי קנחת צית שלונה אכלתהו, ועווד והעלה עדי צית הווקדש
 טצירושלים על הוושכן טצוודצר, להחודע ולהגלות כי כל וולאכת צית הווקדש וכליו ונלח ה'
 ילאה ופיהו הוא נזהר סיני אל וטפה עזדו.

* ושרש קדח וטעונו כמו „אצני אש“ (יחזקאל כ"ח) וכן פדפד (ישעיה כ"ד י"ג)
 ושרש כדד וטעונו גם הוא כמו „כידודי אש“ (איוב ו"א י"א) ודונו צחק האכן לזוהר להצ
 ה אש (תחת אשר האחרונים ונכנים זוהר ונלח האצנים היקרות כמו דיאטאנט ודווי
 צכנו וויס — וסינוך ונלח ר"ע צחגינה בטתכנקו אלל אצני טיש טהור אלל טלמור וויס
 וויס — כעין המלה האשכנזית Strahl להורות קרני אור וויס וכן כילוצות צלשון
 האחרונים לטציצי אש ולרטיקי וויס) וגם ונפי טווקלתן כמו הגרמאנט ודווי חולצות להצות אש
 צהכות אותן על עשת צרזל טקורין Stahl ע"ד טמות אצנים פרעיות כאלה צל"ח Feuersteine.
 **) לצד ונהוראה הכללית של הטס הזה על כחל ושרק (Schminke) הנעשה ונלח
 טקורין Spiessglaserz טכוחלות צו נשי ארלות הקדש את עיניהן, וורה צפרטיט גם על
 אכן יקרה טקורין Chalcedon, טכן נזכר אלל שוהס וטיט ושאר אצני חפץ צטס „אצני פוך“
 (דה"א כ"ט צ') „צפוך אצניך“ (ישעיה כ"ד י"א) הכ"ל. וטעם רריפת שתי האצנים האלה
 צטס אחד, ונפי טדומות זו לזו צווראה ירקרק כח ונהול צתכלת צהירה צווראה הקשת צעק'

ג. בְּשֵׁמִי רִיחַ נִיחֹחַ וְשִׁמְנֵי מְשַׁחָה.

וְרֵאשִׁית יְשָׁמְנִים יִמְשָׁחֶה:
וְלֹא נָחֳלוּ עַל-יִשְׁבָּר יוֹסֵף. (עמוס ו')

מקומרי לור ולידון, אשר וזהם קיימו וקצלו העצרים תכשיטי אצני יקר הכ"ל, קצלו ולמדו גם רוקח ורקחת ריח ניחוח וטוון ונשחת הראש והגויה. צין ויני הסחורות והוערבים והעצובים אשר סחרו ורכלו העעניקים האלה עם יתר עוני הקדם, וכללו יפי וסחרם עם שש צרקונה ונוולרים, כסף צרזל בדיל ועופרת ונאיי תרשיש, קוקים פרטים ופרדים ונצית תוגרמה, קרנות סן והצנים ונצני דדן, כופך ארגמן ורקמה וצוף וראמות וכדכד ונארץ ארם, חטי וניית פכג ודבש וטוון ולורי ונארץ ישראל, יין חלבון ולמר לחר ועיר דושק, גלוויי תכלת וגנזי צרומים ונארץ אשור וכו', וזונה והולך שם גם קדה וקנה "וראש כל צושם" ונארץ ערב ונצח, אשר ונלכת הארץ התיא הביאה בעלמה אל הונלך שלמה צשומים הרבה ונאל, לא צא כצושם ההוא עוד לרוב אשר כחה ונלכת שצא לונלך שלמה, וגם יתר ראשי הארץ הביאו לו לונחה, ונלצד כלי כסף וכלי זהב ושלמות ונשק קוקים ופרדים, גם צשומים. והונלך חזקיהו צהרואתו כבוד עשרו ורוב גדולתו לפני ונלכתי ונלך צבל, הראה להם גם את הצשומים והטוון הטוב הנולא באלור "בית נכותו" (מ"צ כ/ יסעיה ל"ע).

ראש ויני הצשומים היחה הלצונה שהוא ויין סרף צריח עוב הנוטף ונעץ הגדל בארץ ערב, אשר הקטירו גם צצית הנוקדש לריח ניחוח לד', והליכות שצא סחרו עם הלצונה (ירמיה ו' כ') בארץ יהודה ונשאר ארלות קציבותיהם. גם קנה הטוב ונארץ ונרחק ערב על המוצת, וצין יתר קווי הקטורה נאכו עוד ונור דרור קנמון קדה*) נטף ושחלת וחלצנה, צשגם שיח ה לרי הגדל צעיר גלעד ונעמק יריחו קרוב לים הונלה, אשר שלח יעקב ונחה לונשנה ונלך הונלרים, וקומרי לור ולידון לקחו אותו צווערצם ונארץ יהודה,**) והוא ויין טוון לצן אדומדס הנוטף (שכן וורה הסרש לרי צערצית נטייפה) ונעל השיח ההוא, וריח יפה אף נעים לו, ועעמוו חד ונור ונצושם, והוא ונרפא לחללים רבים וטונים עד היום הזה. וכן נודע אז עץ אלה לים המכונה ג"כ עץ גן העדן או עץ הנשר צין צשומי ריח ניחוח הגדלים צאקיה. וכן הצשם כרד***) הגדל צהודו וריחו עוז והדר הים צין ראשי ששומים לונשוח ולעדן את הצשק, ונשאו ונאכו עכפי עצות וניחודים צחוד

והדבר כמו צאצן שש שורה פעם שיש האצן הנקחת לפסילים ועמודים, "עמודי שש" (אסתר א') ופעם על אצן יקרה, צהע ושש ודר ובחרת" (שם).
*) היא קליעה (Kassia) צחלמוד ונל"ר "קליעות" (תהלים מ"ה) ונרש שיהם קדד וקלוע וורה גם צערצית ונארמית פלול ונקוב ונרוד שהוא ויין קליפת לנחי צשם.
**) צשגת כ"ו חתי רב יוסף אלו ונלקטי אפרקמון ונעין גדי ועד רנחא.
***) וכלל זה תעלה צידך רוב לשונות של צשומים ונלשון עבר נעמקו אל לשונות נכרים, כרד, קליעה, אהלות, קמון, חלצנה" (ערוך ונלח אלצן).

צגדיהם, או צחיקס או על לוארס לריח ניחוח. וכן לונח כפר הכ"ל אשר
לכור פרחיו נסאו העצרות צין סדיהן. וכן ידעו אז ונטע כרכס (Safran)
הנודע גם צחיירופה, אכן הוא עוב יוחר צחקה. וולצד כל אלה קטעו
העצרים שנוני ריח ניחוח וכלכי לוט ודולחים וופרי שקדים וצטנים ועלי
הדק ותפוחי זהב (Pomeranzen) ורמוזים ועסיק גפן לצנון עם שונן שסון
או שוטנים והצללה. כל ראשי צטנוני ריח וסנוני ניחוח האלה העלו קטורה
צאף הכצחאים והמלילים צישראל להנעים זמירות וסירות לאונר:

יפרה כשושנה ויך שרשיו כלבנון

ילכו יונקותיו ויהי בזית הודו

וריה לו כלבנון (הושע י"ד)

מה יפו דודיך אחותי כלה מה טובו דודיך מין

וריה שמניך מכל בשמים* נופת תשופנה שפחותיך כלה

דבש וחלב תחת לשונך וריח שלמותיך כריח לבנון

שלחך פרדם רמונים עם פרי מגדים

כפרים עם נרדים נרד וכרכם קנה וקנמון

עם כל עצי לבונה מור ואהללות עם כל ראשי בשמים

מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון

עורי צפון ובואי תימן הפיחי גני יולו בשמיו. (ס"ה ד')

כל זיכי צטנוים האלה היו וסנומים אלהים ואכשים, הנה העלו קטרת
ריח ניחוח על ווצח ה' לרלון, וצסה ונשחו גם צכי אדם את צטרס לונטעני.
וולכים כהנים ונצחאים נושחו צטנון הסנוים, צכל ונשחה שנוכים וכוס רוים
יד הסנון העוב וועל ראשי הסוקוצים על פי ודוחיסם, ורצדי ונשחה ועכסי
ילועס נפו צקטורה צטנוים, ולקרחת קרואי הונשחה הכיפו תיוורת עסן
הקטורת לקדם פכיהם צריח ניחוח, ועל זאת ירזנון דצרי הסוכים צטער לאונר:

השוכבים על מטות שן וסרוחים על ערשותם

ואוכלים כרים מצאן ועגלים מתוך מרבק

הפורטים על פי הנבל כדויד חשבו להם כלי שיר

השותים במזרקי יין וראשית שמנים ימשהו. (עמוס ו')

ונעים זמירות ישראל יודה לה' מקדו ואונתו לאונר:

תערוך לפני שלחן . . .

דשנת בשמן ראשי כוסי רייה. (החלים כ"ג)

וונטל צפי הונלך הסכס:

שמן וקטרת ישמח לב. (משלי כ"ז)

* נהגו לערב שונן הונשחה צטנוים, ע"כ ווליו סתרגס הסורי צפטיעט על "לריח
שנוניך עונים" (ע"ה א') צס ונכ"ך כאלו כתיב צטניך וצאונת ר"ל שונן צטנוים.

ואשת נסף כלורת לז הווייה:

נפתי משכבי מור אהלים וקנמון. (סס ז)

והכזיא ונכיה הקריה אשר היה לזונה:

ותשרי למלך*) בשמן ותרבי רקחך (ישעיה כ"ז)

ושמני וקטרתני נתח לפניהם. (יחזקאל ע"ז)

גם צוויי מואבל ונעשה (זוהו מקור המוציא "מוסק שכר") ערצו ויני
צשמים לתח להם ריח כיחוח (נושלי כ"ג ל', יחזקאל כ"ד י', ס"ה ח' ב') צוודרש
סיר הסירים על כרד וכרכס מור אנוניינון ופי' הערוך שם צלשון יוני יין
ועורצ עם מור וצשמים (Myrthenwein). גם קצרות המלכים ונלאו צעלי
צשמים כו"ט (ד"ה צ"ג ע"ז י"ד) ויקצרוהו צקצרותיו אשר כרה לו צעיר דוד
וישכיצוהו צוושכב אשר ונלא צשמים וזים ורקחים צווקקת ונעשה. וגם
צרחלה וזהו צוים ויני צשמים (ס"ג צ"ג כ', רוח ג' ג'). גם דכו צשמים
צוודוכה והכיני אוחס לרפואת העלה ולמזור כל וכה (ישעיה א' ו', ירויה
ו"ו י"ח) ונקראו הצשמים המדוכים האלה צסם נכ"ח (צראשית ל"ז כ"ה,
ו"ג י"ח) או נכות (ו"ג כ', ישעיה ל"ע) (ונלשון נכה וכחוש) וזהו "צית
ככותו"**) של המלך יחזקיהו, ונעשתה המלכה — צאוונת ויוחדת "צווקקת
ונעשה" (ד"ה צ"ג ע"ז י"ד) אשר וסס קטרו עונה וצית לצית לזוכר "חצקת
רוכל" (ס"ה ג' ו') — הזאת לרוב על ידי נסים שנקראו ופני זה "רקחות"
צושפט המלך אשר שם שמואל הרואה לפני בני ישראל; לצד ונקטורת
השמים לנעשת הכהן וכלי הקדש ולווצח ה' שנעשתה ע"י "הכהנים רוקסי
המקקת לצשמים" (ד"ה א"ע ל') וצאה המולה לאור: "על צסר אדם לא
ייקד וצווחכנתו לא תעשו כוונה" (שמות ל') ואמרו של צית חצעינס לא רלו
ללמוד על ונעשה הקטרת (יווא פרק ג'). והנה ככתשו סומוני (עיין יוספון
קדונויות ספר שלישי ח' ג') הצשמים צכלי או צאצן חלולה**) ונשקו
הדק היעצ והולים צשמן הטוב ווויני זיחיס טווצים וואד הפרים ורצים צאצן
ישראל עד אשר יז ויץ העסיק ון המדוכה המולה. וצקטורת המוקדס נתכו

(*) ר"ל הפלך ככ"ל "שוחטי הילדים".

(**) והסם צית לד"ק מורה באן תיצה או ארגז (Gehäuse, Behälter) ור"ל תיצה
מלאה חצקת ויני צשמים (ובס"ה ה' קירח לתצות כאלה צכוי "מגדלות ורחקים") צריגלים
צני קדס לגרד צהס שיניהס, ולתת ריח נעים לרוח אפס, כי יקד להס ריח כיחוח צרוח אפס
ע"ד "וריש אפך כחפוחים" (ס"ה ז' ט').

(***) שחי וליכות ערציות רוונות על אופן ונשק הצשמים האחת היא הציור
והליותן (Krokodil) המודר ציון מולדת היס ויזה צרעש נורא שפך ויסי אדירים על ראשו:
ירחיס בקיר מולה יס יסיס בו רוקח ה "Salbenmörser" (איצו ו"ח כ"ג); והשגית הוא
הדמיון הסוק המועה צרצ כוחו עד כי יגרע נעפי יזע: "גצו חלק ונשמן ונאהיל אגלי זעה
כצוצו אצן אשר צקצרה יסחקו ראשי צשמים להעלות קטורת ריח כיחוח צאף הכלה רנת
החן והיופי" (משורר ערצי Amralkeis, Moallak).

עוד ונלח*) הוא כי ערוס הכ"ל הפורה לרוב צאריך וכלים, כי עי"ז תוחר האש
להלית בקטורה וגאות תימרות העטן יתאצבו לנעלה.

ד. בגדי תכלת וארגמן.

האמנים עלי תולע
חבקו אשפתות. (איכה ד')

עוד לנודו העצרים — לצד וקדושק***) קומרתם בלור לחר (יחזקאל
כ"ז) ולצד וואטר השיצ הנוקד ונלך וואח ליחורם ונלך ישראל וואה אלף
כרים וואה אלף חילים לנור (ו"ז ג' ד') — וון הפעניקים קוחרי לור ולידון
ונלחלת ונחשבת רקונה צויני לנור יקרים, כמו בלור הווסובה ועיר Milet
צאקיה הקטנה הנודע צסס „כלי וילת". וידוע כי רועה אחד נעם הפעניקים
ונלח ע"י כלבו את הלצע האדונוי הסס בגוים שלו בלצ חוונט או סבלול
אחד (Muschel) ובעבור זה ונכונה לד"ק הלצע הזה בעצרת צסס תולעת
או תולע ועיין להלן) וצדס חלזון זה כלטצע הלנור. החוונטים האלה היו
ונסני וויכיס, האחד פקוט וסונו צפעניקית ארגמן (דה"צ ז' ו') וצאכנוית
ארגמנא (דכילל) ובעצרת ארגמן וצלי יוכית ורומית Purpura וצאשכנוית
Purpurnuschel, ונוסקה ונוולת הים, ולצעו לח ואדום. והוויין הסני
ונתעגל ונכונה אלל העוים הקדונוים סופר או חלולרה או קרן
הנוכריז, ונוולח על כפס וסלעים וסונו תכלת, ולצעו אדוודס צהיר סחרחר
כזוהר הרקיע כונראה פני הים וכעין עלס הפרה והאזן Hyacinth. וסני
הוויים לקחו הפעניקים „תכלת וארגמן וואיי חליטע" Aeolien (יחזקאל
כ"ז ז'), ונוולח חוונט הארגמן (Purpurschnecke) על חוף הים אלל
לור, וצצבת דק כ"ז חלו לדי חלזון ונקולנח לנור ועד חיפת. וגס לצ
החוונט (Purpurnuschel) נולח על חוף ים הפעניקים לח רחוק ונוילר
הר סכנוול***). ונחלזון אחד אשר הוויחו צהולס פעס הוליחו רק כווס
עיפות דס, ע"כ הים יקר וואל וואל צווחירו אשר צכסף יקולח. וצונכחות
ו"ד חנו רצכן חלזון זה גופו דווסה לים וצרייתו דווסה לדג ועולה אחת לע'
סנה ונודנו לוצעין תכלת לפיכך דוויי יקרים.

צגדי תכלת וארגמן לצשו צין העוים הקדונוים אך וכלים וכסנים
גדולים סרים ויועלי האריך ועסירי העס, „גס אכסי חיל ונחלעים" (נחום ז' ד').
והים ארגמן וסני תולעת ונשזר כוונעט צכל ונלחבת הונסכן וצית ונקדס עולנוים

*) וזהו פ"י „ונולח" הנזכר אלל ונעסה הקטורת, ולא כהנפרסים סר"ל עירוב וסחיקה.
**) סהיה לד"ק הלנור היקר והמפואר ונעיר Kerman ונכונה הלנור הלצוע הזה
פרטל (ס"ה ז' ו') או פרטיל (דה"צ ז' ו').
***) וזה הים אולי הלצע כרונל או כר מיל חסוכרנו לעיל. ועיין להלן השערה
סליטת צסס הזה.

וכליהם. — גם הצלי הגויס היה "תכלת וארגמן לבזסם" (ירמיה י' ט') —
 "שרי יהודה רגומתם" (תהלים ס"ח כ"ח) פחות וסגני אשור "לבזסי תכלת"
 (יחזקאל כ"ג ו') וזני ישראל בזו "בגדי הארגמן שעל מלכי ודין" (סופטי ח' כ"ו).
 עוד לזודו העצרים וסוקרי לור ולידון לעשות את הלצע שקורין
 Karmesin וזחלמוד זהורית הנעשה מוגריי האלון (*Kermeseiche).
 הגדל בארץ ישראל, וזיחוד בארץ ארם ופרס (עיין רש"י ישעיה א' י"ח).
 הגריים ההם היו מלאים חולעים אדומים (כעין החולעים הקטנים שקורין
 Cochenille הכולדים על עלי תאני היער בארץ פערס). ע"כ קראו לחוט
 הלצע ודומם בשם המזכיר "שני חולעת" או "חולעת שני" או זיחודם
 "חולע" "שנים". והלצע הזה איננו Purpur כי אם Karmesin והוא
 לד"ק בוונת השמות כרוול או כרוויל הכ"ל, והוא "ראשך עליך ככרוול
 ודלת ראשך כארגמן" (ש"ס ז' ו') שכרדף כרוול עם ארגמן. וחכמי לור
 הלכו ירושלימה לעשות אלל שלמה "בארגמן וכרוויל ותכלת" (דה"צ ז' ו')
 "ויעש את הפרכת תכלת וארגמן וכרוויל ובוץ" (שם ג' י"ד). והכרוויל הזה
 דומה ללצע הארגמן בנראותו להצאש אוכלה, והוא אולי עין החשוול שזכר יחזקאל.
 ונפרלה ציננים ההם ונלחכת הלצעים היקרים האלה צין "צני ליון
 היקרים המוקולאים צפו האנוכים עלי חולע" (איכה ד' ה') עד שנמלא בסקר
 שלמה הליר ונאשת חיל, אשר היא ונערותיה עשו קדין ומגור לכעני לידון,
 שעשתה בחשך כפיה לבזסי שנים וארגמן לנחקה ונעלב ויום אחרון. וכלל
 המהלך לרגלי האור, כן התחקה גם אשה זונה בשרטי רגלי אשת חיל,
 וחלצש שני למסוך אחריה לב עוגזים (ירמיה ד' ל').

ה. בגדי רקמות בזהב ובמשי

ומלבושיך ישיש ומשי ורקמה...
 ותקחי את בגדי רקמתך ותכסיים.

(יחזקאל ע"ג)
 כבר הזכרנו לזעלה ראש הפארת בגדי רקמותם צשלל לצעים צוחכת
 העצרים. הפאר הזה התקטא עוד ציחר עוו צזמן שנחזה צו עתה:

(* וזה בשנחים העירותי צעלה הזופה אשר לז"ע הזגיה, כי נאמר האגדה: עתידים
 אילני ארץ ישראל שיוליאו בלי מילת, שר"ל בגדי לזור או משי, דומה לזנה שמוקפרים החכמים
 הרומים, הטבעי Plinius והסיריי Virgil, כי בארץ סינים גדל המשי על העצים כמו לזור
 הנפן. ובקפור יוני Leukippe היה לבזש צגד ונאמר חולעים אשר נשי סודו קוות מעל
 העצים. וכלם החליפו הקצה צווקצו כי לא הוועוה צעצו, גדל על העצים, רק החולעים,
 אם חולעי גריורי האלון כרונס המזכר פה, או חולעי משי צסיים הנחפרנקים על עלי
 הנכאים. אם אונם גם פשטו מדצרים אינו יולא נוחק הטבע, שכן צשנת תר"ז נולא צו"ע
 ה"ל צאורלעאנס החדשה כמו צלזור: בארץ פערס צאועריקה ונלאו ציננים האלה עץ לזומח
 משי ופשתיים. הלזוח הזה גזום ג' עד ד' רגל, ופריו מביל צתינות קטנות משי הנעלה צדקותו
 ובחזקתו על המשי שבזשים החולעים. גצעול הלזוח הזה נוחן חוטו ארוך ונצהיק חזק ויפה
 יותר ומחטי פשתן ואנשי הארץ ארגו ועוו מונו כבר קדיים טונים ויפיים נאד.

כל זעשה הוושכן ויריעותיו וקלעי החלר קציב ומרכת הוושך ווועיל
הכהן הגדול עם פעמוניו ורננויו והסן הוושפט עם ארבעה עורי אצטיו
וחסצ אפדתו וכו' הכל כאשר לכל מחלקתים זאס פלדות סלל לצעי רקוזה
וועשה חוסצ (* ורוקס **) צחכלת צארגוון וצטני תולעת. וצווקלס צית
עולמיים אטר צנה סלונה היו ווזהצים צפתומי ווקלעות פקעים כרוצים
ותוורת ופעורי לילים הכל צטלל לצעים סונים. הנטיחיים היוצבים לכסא
לצטו וועילים וצגדי רקוזה (יחזקאל כ"ו ט"ז), וחת כנסת ישראל צוושל אהוצת
איסה ווולאפת (יחזקאל ט"ז) הלצים דודה הי"ת צגדי רקוזה, ונעלה חחס
וחסצה צטס וכסה אותה וטני, ועדה אותה עדי עדיים, ונתן לוידים על
ידיה ורציד על גרונה, וסם כזם על אפה ועגילים על אזניה ועטרת חפארת
צראסה, ותעד זהב וכסף ויהי וולצוטה טס ווטני ורקוזה (***) ; אצל היא
צצוניה עשתה ווצגדיה צוות טולוחת לזכות עליהן (***) , וצצגדי רקוזה
כסה את כלוי הזכר אשר עשתה לה. וצת לור סגל הוולך (ההלים ו"ה)
כלצת לינינו צכתם אופיר ווושצלות זהב לצוטה, לרקווח חובל לוולך, וור
ואהלוח וקליעות כל צגדותיה.

* * * * *

צוועטה אורג ומוסצ כזה היו כסי לור ולידון ופוארות ציויים ההם,
כי כן ספרו לנו קדמוני המסורכים והסופרים צין היונים, כי האטה
הלידוכית עשתה סדינים ותווכרם לארץ יון, וחגור נחנה לאניות קומר ווארץ
וורחק. ווהפעניקיות הסן לודו הנסים העצרות וועטה פרי ידיהן, כי כצ
ציווי הוולך סלונה סלה לו חירס וולך לור, איס חכס לעטוח צוזהב וצכסף
וצנחשת וצצרל וצארגון וכרנויל ותכלת ויודע לפתח פתומים" (דה"צ צ"ו).
צווחשצת ארג כזה רקונו העצרות צוועטה חוסצ: כרוצים חצללות רנוונים
כפות תוורים ועטפי עץ עצה, כי גס הוונחג הזה סציאו סכנוי לור

Zeichnung, Entwurf

ר"ל לד"ק * צוועטה בונחשצת חחלה, צטגס צוולאכת הכרוצים וווכרת לה "וועטה חוסצ"
(טווח ל"ו ח') כזה: הנה צוועטה חחלה וועטה חוסצ — הנה צוועטה חחלה וועטה חוסצ

** צחוספת הוולה "רוקס" רולה ללווח טיהיו הצגדים רצי הלצעים, ופירוש ר ק ס
צונו Bunt, טכן הוא צלשון ערצית Elrakim, וכן ציחזקאל (י"ז ג') צחארו חח
"הכשר הגדול גדול הבנפים ארך האצר וולא הוולה" ווסיק: לאור "אשר לו הרקוזה"
צל buntgefiedert, וכן כראה ווחרגום הכסדי וועטצעים על "ונוור הצרצורתי"
(ירמיה י"ג כ"ג) ועל "סוסים אדוונים טרוקים" (זכריה א' ח'). ועל "וורת הליור
(ההלים קל"ט ט"ו) "רקווחי צחחתיית ארץ" על הרבצת גוף האדם וועלמיים צעלי
לצעים סונים: עלס צטר גידים עורקים ופלי הצטר וכו'. הנה צוועטה חחלה וועטה חוסצ

*** על "כצס ציין לצטו וצדס ענצים קותה" ווחרגס אונקלס: יהא ארגון טצ
לצוטהי כקותיה ויילת לצע זהוירי וצעונון. הנה צוועטה חחלה וועטה חוסצ

*** "ולצעונון הוא לקון קותה טהאטה לוצטתן ווטיתה צהן חח סוכר
ליתן עיניו צה" (רש"י ויחי).

לירושלים לעלושים ומקלעות מרחים ומקועות וכרובים ומיוזכות בכלי

צ"ת ס"ו
גם וואלרים וואצל לאודו העבריות רקמה שלל לבעים כי האלרים,
אשר יצוי קדם עזרו בחסץ כפיהם ועשה שריקות וארץ חוהי ככ"ל עלו
במלכת הרקמה למעלה גדולה עד שגם לאור היה "שש ברקמה וואלרים"
(יחזקאל כ"ז) לומרט סנס; וציונים ההם החערנו היהודים וואלרים צפנים
שונים וכרתו צריח עומס ועל זאת התמונתו הנציאים ישעיה יצויה
ויחזקאל בעזוח מדברותם, וידעו וכל ערי וואלרים ונהרים ולוחיה ושבטיה וצתיה
ואכשי לבאה וכלי מלחמה חלהיה כהניה ומקוומיה הכל כאשר לכל כודע
אל ביהודים וואלרים ע"כ אין לפון כי השתמשו היהודים גם צפארי וואלרים
וצגליסק החמודות וצפאיהם החסולאים וכ"ו. גם שלל לצעי רקמה צגדי
סצבליים ויריעותיהם וילועיהם כודעו אז לעווי הקדם וגם לאלרים ליון,
(ולרומי וזאו על ידי הפעניקים כצר גם לארץ יהודה ולכנען. טכן כוכר עוד
ציוני יהושוע "חדרת" *) שנער" הכ"ל, וציוסיון וקספר ונחפארית הפוכת
לפני דציר הסיכל אשר היה וואצל, והיה מרוקס ועשה חושב צמציית כרובים
(כעין הקפינקסים שהיו שומרים צמלרים אולר הקודש צהיכלם) צפאלופים
מורכבים ופנים שונים הנסוגים בצבל כדוות החיות המורכבות ופני חדס
אריה שור וכשר אשר חזם יחזקאל צועשה מרכבה שלו, ומקור נחלצת מרכבה
כזאת ווארץ הודו הקדמוניה. וצבל היה אז ארץ רוכלת עומים כווי הפעניקים
ונקראת גם היא "ארץ כנען עיר רוכלים" (יחזקאל י"ז ד') והמבורר (תהלים
ס"ז ד') כולל יחד "רהצ וצבל פלשת ולור עם כוש" גם צא ע"י הפעניקים
לארץ יהודה מארץ חרם וסכרן ואשור ארבוון ורקמה וצוץ ומלולים וגלומי ***)
הכלה ורקמה וגנוי ***) צרוונים צמבלים ****) חצפים וארזים מפורט
בספוט האותיות והוא הרכווי, ועס אזור יחזקאל כ"ז.)

צ"ת ס"ו
וכן חרגס הבשדי לצוש יקרי.
במסקל זכר שמו אָדָר (ויכה צ' ט') ובחוספת חוחר הי קר (זכריה י"א ג'), והיה חין
בצד כוונה צועט יקרו לבוש הנציאים כווי חדרת אליהו שהיה חן שער ועש"י נקרא אליהו אים
צעל שער ועל ציחית השקר חור זכריהו, הלוצפים חדרת שער — היא המודעת עוד ציוני ילחק
שהיה עשו כלו כחדרת שער — למען כחש" ונרגעון יותר גם לבוש הרועים (זכריה י"א ב')
הסס Kiton וצמודו Kitay (השגור עוד היום צפי יהודי פולין לכנוי חומר
אלגום מה) וצטופותיו Kattun, וכך חן סדין הסס Sindon.
וצמורים נצוצים טבוכים טס דצר-ווי כנהוב צאלץ הקדם וצין ענוי הקלאוים
צאירופה עד היום הזה ועליו כווי הצגד טכנים משרש כ"ס טוורה כשרש ג"ג ג"ב וטועס
זהו וטעס "צרוים" טכן צל ערצות מורה השרש צרה ועשה רקמה שלל לבעים; אשר
ארבו צתש חגורותיהם צארלות הקדם לחפלות. סיחז חיוז חיוז חיוז חיוז חיוז חיוז חיוז חיוז
לורחקר בצכפות החגורה הקדושה שלהם בעין ליגית במו שהאלכתי לבאר צמאומי האדול
"פרק ויהודס" הנלפט צוכוכי ילחק ח' ל"ד ע"ט) לעשות צקלו חגוריהם; טכן מורה הטס חבל
בדיל וקזר צועשה רשת.

דין וקזר צועשה רשת.

אל כל שלל לצעי רקמה צנון בחכלת ובחרגמן חזרו עוד חוטי
 זהב להעשיר ולהאדיר כוונת צרק הלצעים, והעצרים ידעו את המלחמה
 הזאת צפוטרו כמקופר (סמות ל"ע ג') "ורקעו את פחי הזהב וקלץ
 פחילים לעשות צחוק החכלת וצחוק הארגמן וצחוק חולעת הסני וצחוק
 הסט מעשה חוטב". וסיה עירוב חוטי או שערי זהב ויוחד בצגדי הכתמים
 והמלכים (*). ונקראת המלחמה הזאת צקס משבצת וגם צח לור צח וולך
 סיה "ומוקצלות זהב לצוקסה" (תהלים ו"ה).

* * *

עוד נזכר ציחוקאל (ט"ז י"ח י"ג) מין צגד מפורח של קשיי סקס סקס
 וסס מורה מין מעוה וארג המוקסה והמוקשך בחוטים דקים כשערה. והנה
 צרור כי לא הגיעה עוד צימים הסס מוארץ סינים לחסיה הקטנה מלחכת
 תולעי המשי Seidenraupe, אכן תחתם היו להם (כנודע על סאי Kos)
 אז (כאשר יעידון ויגידון ספרי חכמי קדם אריקטו ודומיהם), מיני תולעים
 אחרים (סקורין Bombyces) הדומים לדורה או לעכצית, אשר ארגו
 מרי פיהם חוטים כמו סער (ופילון סיהודי מוכהו מעוה הסמומית) להוצ
 דק (**). ונקשו צארג סיה סקורג אחס כחצה, וססס נעוה, כמעסה המשי
 שלנו, חוטים ופחילים לעשות מעס צגדי כצוד וספארת. ועל ידיעת המלחמה
 הזאת רומח המלילה (ישעים כ"ט) "וקורי עכצית יארגו וגו' קוריהם לא יסו
 לצגד ולא יחכרו צמעסיהם".

ו. נגעי בגדים

חס חונס נוכל לכנות צלדק את יקר ספארת הצגדים צצחית
 פעולתם הרוח כית צקס כגע לרעה, כי כגע נראה צצית חיס וססה
 אשר צצוד צגדי יקר יחמורה, לחכול ולהסחית כל יגיע כפס וכל זיעת
 חפס כמקוק נוסק ועוד יעניקו אחס גאה וגאון, יעטפו למו סיה רוס
 עינים ורמז לצצ חועצת ס' גם סכיהס; הכה סיו לצגי יסרלל נגעי צגדים
 גם צצחית פעולתם סצעית, כמפורה צחורת כהכיס על כגע לרעה (*).
 יקרק או אדומס צצגד לור או פסחיס או עור צסתי או צערצ כגע

(* ולד"ק גם "אחזי סצצ" (ס"ז ח' ט') ר"ל מעיל ססצן סונלך סאול או מנינו
 ססיה מוסנך צוסז והכציד עליו מסל לעיפה צמוקו מהחלמסס. וגם לרעת סמפרסס אחס
 מענין חסס וסלה ר"ל Verwirrung des Geistes כמו חוטי סמסנזית ססצוביס
 בחוטי סחכלת וסארגמן.
 (**). וסולי נקרא סס סמטוה סדק סזה דק (ישעים ט"ו) או דוק (סס ט' כ"ז)
 וצדמיון חליו סער סמוט סצעין דק (ויקרא כ"א ב').
 (***) ססס כגע לרעת סוסל צמעקת מליצות מווק צעתי אל צגד או צית כעין
 סמעטסער ססכחי צמזע Krebs der Gebäude.

פתחה בקרחתו או בגבחתו. ונשערים חכמי הצאור כי רלון הכחוצ על הצגדים אשר לצט סלרוע אשר הים צו הכגע, וכשחתו וכעמאוו וליחות לרעת ערים אשר זצו ונגע המלרוע. לכן אחרים (כמו Michaelis) ופרקים הטעם צצגדי לור סר"ל צגדים הנעשים ונלור צהום וחס אשר נחו צוגפס רעם (סקורין עוד היום Sterbewolle) וכתהום וחס כחס ירקרק או אדומים צצגדי, והלוצטו הוא צחזקת סכנה פן תדצק צו ונחלה כושכת. ואולי הים הכגע העצעי של הצגדים ווקור ונשחת לכגעס הרוחני, כי עשירי העם יראו ונחמת הלור כי לא עסור הוא ונגע עמוון צצבו, ויחכסו צצגדי ונסי ורקנות זה, והלוקקוס החגכצ דרך חשט צריאות על ונשענת החולה, עד אשר הים לנעם תפארה וחס"כ לעקל חוצלים.

פרק ששי

בית שני או מזמן עלות היהודים מגלות בבל עד חורבן העיר ירושלים ע"י טיטוס.

צומן שלפני הזמן הנכחי, החילצה לעינינו שלטלת שלט ערים צכויות לתלפיות שחצרו להן יסדיו כל ויני פאר וסדר, הלא הנה: לור צצל וגי כוס, אשר שפכו רוח זיוס ותפארתם על חצל ונלוחם, ע"י הליכות שח ואורחות תינא צארץ וצוים, על יס ונלרים ועל הים הפרסי ועל יס סוף ועל יס הודו, על נהרי נחלי פרת ומדקל ועל הים האחרון, ויקר הודן כפרץ על ארץ יהודה היושבת ציניהן בפרץ.

ועתה צומן הנכחי כראה את צת צצל סדודה ופלומס חחת ונלומות ונשלת פרק, אשר התנשאה צתעלומות עוה, ותסי צושך שחי ונאות סכה ונלכה ונעטירה וצאם הגוים, חרועה ונשלה ונחודו ונקדם עד הים ונערכה, ונסי חרעו לפונם עד ימי הודו ופרק נגצה ועל לפון אפריקה, ותחת ונעוה כנפיה אספה וקצלה ונלא רוחצ החצל צפארי עדי עדיים הנשגגים כגפן אדנה צערי צאקטריען ונלכאקאנדא, שושן, פערהעפאלים, דושק, צצל ולור החדשה, ערים ונחיות ככוכבים צעווי החצל, וצימוד הגיה זוהר תפארתן על צכי יהודה הנפחרים והנפודים ציניהן והעולים צנלות הונלך כורס ירושלימה.

וכאשר קס אחרי שחי ונאות סנה אלכסנדר ווקדון להרוס ונלכת פרק עד היקוד צה, והעיר לור היתה ונעי ונפלה, והעיר צצל צחשכה החילצה צלל העיר הגדולה סיליקיא על יד הנהר חידקל, אז קומה וגס נלכה אלכסנדריא צצמלרים להיות עיר רוכלת עוים, ונללה חילכות זהב וכסף ופנינים ונלומים ואצנים יקרות וצעוים וסווי הקטורת צגדי סכי עם עדנים ועדי עדיים. צעיר הזאת נחמו חכמי יון וכצווי העוים כלס, וצית עקד ספרים רצים וסוגים הים צית ועל לחכמי לצ וחכמי ונלכת חוסב. והיהודים חנערו גם אז ציחר שאת צעווי ונלרים, וכנחת אלפים נפשות צכי

יהודה יטבו זאלכסנדריא צתור צני חורין צושפט' דדור וחופט
כאזרחי הארץ.

וציונים ההם הכלו גם פרחי ערי יון ורומי וחענוגי צטריס וועדני
וואכל וועשה וצגלים. פילון היהודי ואלאך האלכסנדריא חל הקייזר קאליגולא
וועפר טראה צרומי: וועות טן וילועי לצ צנוגה צרק פאר הפנינים ויופי
זה צו וופו, ועליהן כסחות וקומות צזה צצכרוצ'ים וצכלני הוד להפליא.
והחמה הכוללי יומכן (אשר חי צירושלים צקוף הזון ההוא) צוועטה ורכבה
טלו ועתאר לפנינו צטכד ופליא את הדך אזרחי רומי צעת היהא לאור:
ואנו ואצלו רוכלי ווערבה כי אין דורט לעוצוניהם, לא זה צקף ולא
אצני חפץ, לא פנינים ולא צוץ ולא ארגמן וועי, ולא כרמיל ועלי אלמוגים;
לא כלי טן וכלי עץ טון וצחל עשת וכחשה וטיט, לא יין ולא טון, לא
ראשי צטונים ולא וועשה טונים וקטורת לצונה; לא עצדי עולם וספחות
כחפיות וכו'.

א. כְּלֵי מִתְכַּת יְקָרָה

ובילרי נכרים ישפיקו
ותמלא ארצו כסף וזהב
ואין קצה לאוצרותיו.

(ישעיה צ')

יבא קדים ריח ה' . . .
הוא ישקה אוצר כלי-כסף חמדה
(סופר י"ג)

צטוצ ה' את טיבת ליון ונגלות צכל לעלות ירושלמיה, היה ליהודים
כסף וזה צרכוש וצחמה "וכל סציצותיהם חזקו צידיהם צכלי כסף צזה צ
צרכוש וצצחמה וצווגלות" (עזרא א') ויהי להם אגרעלים וחלפים כפורים
ועוד כלים לזה ולכסף וכלי כחשת ואלה צחורות כזה. ויהי ציניהם חרטים
צונים ולורפים ורקחים ורוכלים (כחמיה ג'), כאלה וכאלה קיוו וקצלו
היהודים וועוי פרק וודי הוופונקים וואה, כי וולכיהם וכל טרי הפרתונים
והאחשדרפנים יטבו על וקצי וועות זה וכסף על גילי כסף ועוודי טט
(אסתר א') והשקות צכלי זה יין וולכות, והוולך יטב על כסא זה ועטרת
זה צראשו וטרציעו זה צידו.

וגם צזון ההוא טכרו היהודים צוואכל צוועשה וצטון את הלדונים
והלורים לעשות וולאכחם, והעיר לור לצרה אז כסף כעפר וחרוץ כטיט
חולות (זכריה ע') וזון הלורים יטבו צירישלים (כחמיה י"ג ע"ז) על כן ידעו
אז סופרי ירושלים לדצר צטיריהם (סיר השירים אשר כחצר לדעת חכמי
הצקורת *) ציונים ההם) על אפריון ועלי לצכון עוודיו כסף רפידתו זה צ

(* ואם ישאל קורא צזון: איך נעלסה כסף רכיים כחפה צלטון זה טטיר והעלילה
כחמה צעת אשר הסופר ועתאוכן לאור "וצניהם טלי ודבר אסדודית ואינם וכלים לדבר

ונרכבו ארבעה גלילי זהב ומונחים בתרשיש, עשה שן מעלפת ספירים, עמודי
 שש מיוקדים על אדני פז. וגם צקפר דניאל (אשר נחצבר צימי החשמונאים)
 נזכרים לנוי זהב וכסף, ורצדי זהב ענקו חורי הארץ על גרברותיהם, כלי
 חודת כסף זהב אשר שזה וולך הנגב הוא וולרים ווולך הלפון היא
 קוריא וכו'. וצקפרי החשמונאים נקופר איך וולך הלפון בוז צירושלים
 פרוכת ווסך הסיכל כליל זהב עטור בתוך שאר אולכות בית המוקד, ו
 ופעם אחת הצטיה לתת כסף זהב להיהודים אשר יכפרו בעדו לחלסי
 ישראל, וצפעס אחרת שללו רב כסף זהב צומחה הסוריים, וצמנכת הצית
 אחרי שנלחו החשמונאים על חיל לצא הסוריים פארו לת קירות הצית
 בעטרות זהב, וצהיות היהודים תחת יד הסוריים הוצילו להם עטרות זהב
 לשי ואשכה, וליונתן וולך היהודים נתן אלכסנדר וולך הסוריים עכס זהב
 לחות כבוד, ואנטיוכס הוולך הלעיר נתן ליהונתן כלי בית וזהב עטור,
 ושונעון הכהן הגדול, אשר ביתו היה וולא כסף זהב שלח לעדת יועלי
 רוני ווגן זהב וונסקלו אלף וניס. ווליו ציונאל ל"ד כי הכהן הגדול
 לצט צין הערצים וולצוט עטוי בארץ הכדיאל, וצקסר וולצוט עטוי צפלוסקין
 עיר וולרים (ועיין צערוך וולת הגדוין). וצכתוצים האחרונים הם הקפריס
 החילוכים או הגנחים ונקופר, כי אולר העיר ירושלים היה וולא וגדוש
 צכסף וצזהב (*), ונצכי ירושלים קכו אנשי לור וקציצותיהם כלי זהב,
 אנטיוכס הרשע צז וון הסיכל אלף ושוננה וואות ככרי זהב, ואנטי חיל
 היו ויוחנים צחלילות זהב, הרצה ויני כלי כסף זהב החכוסקו
 צהיכלי השרים, ולורפס עטוי וזהב ווסק פארי עדי עדיים, צזהב לפו
 פקילי אלילים (**), ולקונות זהב שנו צפיהם, צאלצעותיהם נשאו עצועת
 יקרות ונצובלות צזהב ווספ, והנשים העלו עדיי זהב על ראשם ופכהן
 ועל כל צערן, גם האנשים שות שחו אלעדות ולמידיים על ידיהם ועל
 רגליהם. ופילון היהודי צהרצה ווקומות ווספרי ונחלוכן ונחלוכן על רוב
 ווספר גציעי כסף זהב צונעתה היין ועל זהב פארי אלעדה וענקים אשר

יהודית? אף חגי אשאלהו: איך התרוננוה ונליפת ישעיהו השני להרקיב לשחקים צלשון
 יפופיה אין כוונה צכל המוקדא צעת אשר יחוקאל וזכריהו ושאר נביאי צכל היו כצדי שפה,
 ונפתולי אלהים נפתלו עם הלשון? אכן צאמת לא יחכן ויה שחלעיו רצי ונצארי המוקדא,
 כי אחרי גלות צכל ירדה שפת עבר עשר וועלות אחורנית, וכל יפי חודת ונליפתה כחה
 חכה, אונס רק הנביאים והוולילים אשר חיו צצכל עכחו הלשון העבריה הנקיה צהתערצה
 צאחיותיה האריות והכשדית, הקרבות אליה וננשפתה. לא כן הסופרים והוולילים אשר
 נשחרו בארץ, ואשר שורו שפתם הקדושה צנפתה, כי הנה גאה גאו צחוד הוולילה הלמה
 כזהב, ולהלו ויט צהדר תפארת השיר העברי, וחלק גדול ונשירי קודש ויעיצי כגן צכנור
 נעים וצנהגוין ורעיש כליות ולצ עמוק צזון ההוא יקודתו!
 (*) שונעון שומר הבית הלשון לפני כלי צרם לאמר: "הנה אולר הבית וולא
 כסף זהב אשר לא יקפר ורוב" (קפר החשמונאים צ' ג' ו').
 (**), "בצחלה תעדה כלית כן יעדס עדי זהב וישם עטרה על ראשם" -- "כי צול
 עץ הנה נחפה צכסף וצזהב" (אגרת ירושאו ח' ע').

חנודו להם צית ישראל. וגם בחלמוד הזכרים הרבה תכטיי זכות ישראל יקרים ופז ועדיים כחודים וזהו. וזיוסיפון פלאוויס ונחאר הדך כזוד הסיכל זירוסלים ופז; ומוולך לעין רואי זיקר תפארתו. וזחלמוד (קוכה ל"ו) וקופר שאגדו לולציהם זגיווויס (סוטיס) של זהו וליכאי המולך היו שלחכות של זהו. וזכפרי הזרית החדטה הזכר ג"כ כ"פ הוד יפעח כלי פז *) וכל הון יקר זארך ישראל וזכזיזותיה, קדשות וכלות הסקוסקו זחנודה זהו ופז וזכך רגל ועד ראש, נסיס שאככות עדו וועשה ווקשה (** שערותיהן זעכסי כחס חופיר וזליילי זהו קגור, טרים וחורי הארץ שמו עטרות זהו זראשם, זתי האלילים ונלאו ופסה אל פה כלי כסף וכלי זהו, ואנסיס ופונקיס כסו אלזעות ידיהם זעזעות זהו ***)

ב. ראמות ופנינים

ראמות וגביש לא יזכר

המשך חקמה מפנינים

(חיוב כ"ח)

הראמות הנ"ל (או האלמוגים שקורין קוראללים), אשר מולאן וייס סוף (כ"ל) הסווד לארץ יהודה, ונסי אלכסנדריא השתנושו זמן הרבה, כנראה ודזרי פילון הנ"ל, לא נעדרו זין נסי יהודה גם זיוויס הסס. גם הפנינים נשתזחו וואד זאלכסנדריא לתכטיי אנסיס ונסיס זנולאכת ענקיס ללוואר ומרוזיס לידים, ומוקולאיס היו זארך יהודה זכחם פז. זיווי תלמידי הנולרי עטרו נסי ליון ווקלעות לונת ראשן וקוולת תלחלי שענן זחרוזי פנינים, וזחזיון יומכן הנ"ל ויופיס טערי ירוסלים של וועלה זחורי פנינים אדווייס ולמיס.

ג. אבנים יקרות.

פלאבן יקרה מספתך

אדם פטרה ויהלם

הרשיש שהם וישפה

ספיר נפך וברקת וזהב . . .

בתוך אבני-אש התהלכת . . .

עד נמצא עולתה בך . . .

(*) "זציהם כלי כסף וכלי זהו" (אוגרת ז' וון שחול אל טיוויטיוס).
 (** "הנסיס וקלקלות תלחלי טערן וועעלות עדיי זהו ופנינים וזגדי תפארת" (אגרת א' וון שחול אל טיוויטיוס).
 (***) "ואם יחד זקהלכס איש לזוט טני עם עדיים ועל ידו זעזעות זהו ובו" (אגרת יעקב ז'). ונאמר (אגרת שמועון כיפח) אל תתהדרו זקלקול טער זעדי זהו וזגדי חנודות! ונאמר (חזיון יומכן "ח) אויב! אויב! העיר הגדולה האמונה עלי זוך וזרגמן וברמייל, הווקולאה זזהו זאבניס יקרות ופנינים.

מִלֹּךְ תֹּכֵף חָמֶס וְתַחֲטָא . . .
 גְּבַהַּ לַפֶּךָ בִּיתִיךָ . . .
 חֲלַלְתָּ מִקְדָּשִׁיךָ . . .
 וְאַתָּנָה לְאַפֵּר עַל-הָאָרֶץ
 (יחזקאל כ"ח.)

התסוקה לאצני חפץ נוספה עוד ביתר עוז ציונים ההם. צספרי
 דניאל אסתר וסיר הסירים ונתוסקות אצני יקר זהו ושם ודר וסמרת
 וחללים וועסה ידי חונן. ולפי יוספון פלאוויוס היתה ונלחחה בגדי הכהן
 הגדול המוקווים ציקר אצני חפץ כסונרת צאולר וניחד צצית הנוקדט,
 ונלחחה כזאת נחשפה צין סגולות ולכים. וצכחוצים האחרונים הוכרים
 עדי אצני חפץ לנרצה (*). בגדים חמודות כאלה הכוללים כעין השפונל
 וצרק אצני חפץ היו מלוים אז צכל יוני תלמודי הכולרי, וחזיון יומן טאל
 וצגדי יקר כאלה דמיוני טרעפיו החלום צרות הזיה צין השמים וצין
 הארץ, והוא מלייר לעינינו בגדי כלולות וכסות קדשות ונחללות נטים
 שרות וצריקים ונהדרת אצני הוד, ועל ירוסלים טל ועלה ידוה ההחה
 לאור: הנה ירוסלים חדל על כרוצ ונשמים חרלה, ועוטיה עטה אור
 ה' כשלוה, כעלם האודס לעוהר. . . וחונת חפץ קצו לה, קרצה אור
 יקרות הזה צעין הצדולה, ואסיות חונות העיר ויוקדות על אצני יקר
 אודס וספיר וצרקת ונהירות צראשונה, אחריהן כוגה צרק כופך ישפה
 ויהלם, אחריהן ונהירות? טצו גצט חללמה פערדה וטהם, וצאחרונה ילהיר
 הלסם צלחלחות יקרקות.

ד. שִׁמְנֵי מִשְׁחָה לְרִיחַ גִּיחֹחַ.

וְאַסְבֵּךְ בְּשֶׁמֶן . . .
 סֵלֶת וּדְבַשׁ וְשֶׁמֶן אֲבִלָת . . .
 וְשֶׁמֶן וְקַמְרֹתֵי נֹתֶת לַפְּנֵיהֶם . . .
 (יחזקאל ט"ז.)

גם העונג הנופק הזה עשה לו כנפים ביתר טאח ציונים ההם, כי
 כן נוולא צוולכות פרס צדת הכסים טלא ונלאו יוני תמרוקיםן לאפריון הנולק
 עד אשר כושחו "טטה חדטים צטונן הנוור וטטה חדטים צצטמים וצתמרוקי
 הכסים" (אסתר צ'), ע"כ נוולא צספר כחוויה טוחכיר צין צני יהודה העולים
 וצצל ונפרס, ונשפחה אוונים ויוחדים צוולאכת ונשחק הסנוונין צטס
 הרקחים (ג' ח') — כי צעס ישראל ונאוות ויוני עולם הכחוצ "ויחערבו
 צגוים וילנדו ונעסיסה" — והעצרות נטאו צין טדיהן לכור ונוור ואשכול

(* "טעריך צת ליון ספיר ונופק יצנו חונותיך אצני חפץ ונלפת חונותיך
 טט" (טוניה י"ג) "כחותם צרקת צושצלות זה צן קול הסיר צושטה ויון כחותם
 נופך צחלי כחם כן הנוור צושטה היין" (צן סירא ל"צ).)

כופר *) וכרד כותן ריח (ס"ה א'), והיפיים שולמית מקוערת מור
 ולצננה וכל חצקת רוכל עד שדומתה לחימרות עסק, וגם שלמותיהן הכיפון
 זריח שונים וכל צמנים כפרים עם כרדים כרכס קנה וקנמון מור
 ואהלוח (סס ד'), וגם צמכבן צמיעתן לישון סכו צמון חורק, עד כי
 ידי שולמית ואלצעותיה נטפו מור עוצר על כפות המעל צמחה
 לאהובה הדופק על פתח חדר ומכבה, ורעיוניה כמלאו צמיעותי ריח
 כיחות כאלה עד כי באשרה את יפי פני אהובה תאמר לחיו בערבות
 הצמס וגדלות מרקמים שפתותיו שושנים כועפות מור עוצר (סס ה').
 ובכלל היחה הסיכה צמון אחד לרכי הגוף ודי יוס ציומו לאכסים ולכסים
 למו לחס צמר ויין, לכן מלינו צדכיהל שרק בהיותו מתאצל לא אכל
 לחס חמודות וצמר ויין לא צל אל פיו וסוד לא סך צמון עד ואלח לו
 שלטת סצעים ימים. והמסורר וחון ההוא חומר: "ויין ישמח לבב אנוש
 להליל פנים ושמון ולחס לבב אנוש יפעל" (תהלים ק"ד ע"ו). ובספר
 קהלת מזהיר: ושמון על ראשך לא יחסר, וכומר: "כמלא צמנו יין ורקח
 ועח הנלנים לא יעצר נעטרה ראשנו שושנים צמרים יצלו (חכמת שלום
 צ' י'). וכהגו גם אז כמו ציוי קדם לקוד ראשם בכל סעודה ומשחה
 סכומר (תהלים כ"ג) "הערך לפני שלחן וגו' דעתה צמון ראשי כוסי
 רויה", וכזכר המנהג הזה בכתובים הגנוזים ובספרי הצרית המדשה. וה
 טעם המסורר: מה עוז ומה נעים שבת אחים גם יחד כשמון הטוב על
 הראש יורד על הזקן וגו'" (תהלים קל"ג). ומסכו צמנים גם ציין הנקרא
 באזן-גליוס (מקוס ע"ו כ"ג) "יין המור" (כמו סנקראל שמון המעורר
 בצמנים "שמון המור" ועל "שמון חורק" מתרגם הפשיטא "משחל דמורא")
 ובס"ה (ח' צ') יין הרקח. והסעודה שדשנו בה הכנה את ראשם צמון
 נקרא (ישעיה כ"ד) "משחה שונים" המהסך בגערה הנביא למשחה
 שורים ושונים ומוחים לשמרים וזקקים ע"ד ההחול, ולראש הלועזי יין
 המדושן צמון ומחה קורא הנביא (סס כ"ח) "גיא שונים" ושמון ומחה
 כזה נקרא ג"כ "שמון ששון" (תהלים נ"ה, ישעיה ס"א). ולפני כל איש
 ומורם עם הארץ נסכו שוני ריח כיחות (דכיהל צ' ו"ו). והמנהג הזה
 כשאר בארץ הקדם עד היום הזה. ומלכד זאת נראה ומספר טובים מנהגם
 אז לגרש רוחות רעות ע"י קעור ריח רע, והם הים אולי טעם החלצנה
 בקעורת הקנים ע"ד הסעיר לעזאזל ציוה"כ. —

*) כפר הוא Alhenna הי"ל, וציונית Kypros והיא לדעת Samuel Oedman
 (מוצא ציביליזאציקה החדשה של וויכאעלים ח"ג) "אשכל הכפר" והמנהג צהרות הקדם
 למשוח בכופר עור הצפר הים כדי לעזור צעד חדי זיעת הגוף הרגיל צהרות החמות הסן,
 כי צמנו הכופר לכוון העור ליצור ולנצור.

כאשר לכו הרוויים על ירושלים, התראו הצריוכים הנה הקנאים צלחלים
 וקולעים צשערים צעייים יושבות על וולח קרן הפוך, וכל גופם כועף מור
 עוצר; והנולך אגריפפא כגש לפני עדה ועלי רועי צראש גיא שונים כאלו
 צל מושחה היין; צלויה הנה הורדס הנולך הלכו חמש נוחות עצדים נושאים
 ראשו צשמים; ואלכו עות הנולך אגריפפא התקומומו מוסליו על מוספחתו
 והנה מקושטים צעטרות כלכי ריח וכושפים מוסחת שון עשון וכו' ועכ"ל
 רעור חז"ל צחורם (סצח ק"ג) עלי ירושלים של קימוון היו וצטעה שהיו
 מקיין מהם גימן כודף צכל אכן ישראל.

ה. בגדי ארגמן

שמרון אהלה וירושלים אהליבה ותון אהלה . . .
 לבשי תקלת פחות וסגנים . . .
 ותרא אחותה אהליבה . . .
 פחות וסגנים קרבים לבשי מקלול . . .
 (יחזקאל כ"ג).

גם צגדי פאר כאלה נזכרים לנכזיר צזון ההוא. צהיכלי וולכי
 פקס כראו יריעות חור כרפס ותכלת אחו צחצלי צוץ וארגמן, ומרכי
 היהודי ראש אשדרפני הנולך כואי פניו היה לצוס חכלת וחור ועליו
 חכריך צוץ וארגמן (אסחר ח' ע"ו). וגם וולכי ישראל וסרותיהם חצשו
 על ראשיהם חכריך ארגמן כזה (*). ואפריוכי הנולכים כרפדו צארגמן (ס"ה
 ג' ע"ג). כצספר דכאל כזכר ונכה וולכי צצל להלציש צגדי ארגמן לשר
 אשה הנולך הפץ ציקרה וצספיר מווכו וועיל הארגמן היה סימן כי יחד
 ונגולתו. וצספרי החסונוכאים (ספר ראשון ד') וקופר כי היהודים
 צכלחוסם על לצאות אריציהם שללו וצזו צמוחיהם זה צוכף וועילי חכלת
 וארגמן ורכוש עלום ורצ. צחזיון יו חן צירושלים וצצרי חוכחת פי לון
 היהודי צאלכסכדריא נזכרו נסים קדושות מלוצסות חכלת וארגמן (**).

(*) ע"ז רועו הכחוצ הכ"ל "ראשך עליך ככרוול ודלת ראשך בארגמן". והנה הזכרתי
 לזעלה כונה פירושים על סם הלצב כ ר ו י ל, ויש להוסיף צזה עוד פירוש החכם Lorsbaech,
 כי מקור המלה הזאת צלסון פרקית Kermial סר"ל חודם תולעה, היינו לצע חדום
 מחולע סקרא Kerm צפרקית. ולפי הערת החכם הזה גם חרגום הכסדי על פּרְמִיל
 (ד"צ ז' ג') כונו הארמי על תחשים צספר שווח צמלת ססנונא מקורו צפרקית
 Sugsuno ומורה ג"כ לצע מין חולע, וכ"ז נצרך ומלצן חח הוצטח העצרי שני תולעת.
 תולעת שני צפנים שונים.
 (***) והפלא שא"ל צטלהי קועה: מוסחר צית מקדש ראשון צעלה סירה פרכה
 ופירע"י סם מין משי מוצטר.

ו. רְקֻמֹת זָהָב בַּשֶּׁלֶל צְבָעִים.

שֶׁלֶל צְבָעִים רְקֻמָּה צְבָע רְקֻמָּתִים . . . (סוֹמֵטִים)
הַעֵיט צְבוּעַ נִחְלָתִי לִי ? . . . (יִרְמִיָּה)

גם בגדי לְבָעִים כוללים וּמְהִירִים אֶהְיֶה וּמְהִירִים אֶהְיֶה וּמְהִירִים אֶהְיֶה .
עַל הַכְּחוּצ הַכ"ל חוֹר כַּרְפֵּס וּמְחַלְתָּ חֲרָגִים עֵקֶלְס בְּמִדְרָשׁ אֶסְתֵּר אֵי יִרְיָ כֹּוֹן
וּפ"י הַעֲרוּךְ בְּגַד שֵׁשׁ לוֹ גִּוּוֹן אֵי רִיָּס הוּא לְבָעִי הַקְּסָה בְּשָׂמִים. לִכֵּן נִרְאֶה
לְדַכְּאֵל גַּם שֶׁר הַשָּׂמִים (וּמְלֻכּוּתָא דְרִיקֵעָא כַעֲיִן וּמְלֻכּוּתָא דְאַרְעָא!) לְבוּשׁ
בָּדִים וּמְחִיּוֹ חֲגוּרִים בְּכַתֵּם אֹפֶז. וְהַגְּדָה בְּסַפְרִים הַגְּנוּזִים וּמְסַפְרָה, כִּי בְּנִקְוֵעַ
אֶנְעִיּוֹכְס הַרְשָׁע שָׂמִית וּמְלִימָה רָאוּ הַחִים צִירוּסְלִים יָמִים רַבִּים פְּרָטִים
לְבוּשֵׁי וּמְלֻכּוּל בְּמַעֲיָלִי רְקֻמָּתָא זֶהָב וּמְסוּטֵטִים בְּאוּרֵי. וּבְסַפֵּר א' י"ד מִן הַחֲטָוּוֹכָאִים
וּמְסוּפֵר כִּי שְׂמֵעוֹן הַכֶּסֶף ג' כֶּסֶף וְשֶׁר הַיְהוּדִים הַלְבָּשׁ לְאוֹת גְּדוּלְתוֹ בְּבִגְדֵי
אֲרָגוֹן וּמְרוּקְמוּסִים בְּזֶהָב. וּבְסַפֵּר ב' ה' כֹּזְכֵרִים שְׂרִיוֹנֵי זֶהָב עֶסֶר. וּבְסַפֵּר
יְהוּדִית וּמְסוּפֵר כִּי הוּלַפְרָכּוּס הַחֲכָקָה בְּזֻכְסָה אֲרָגוֹן בְּרְקֻמָּתָא זֶהָב
וּמְעוּלְפָת בַּל אֲבָנֵי יֶקֶר. וּלְפִי דְבָרֵי פִּילוֹן בְּתוֹכְחָתוֹ נִרְאֶה בְּהִכְלִי עֲשִׂירִים
יְבַחְדֵּרִי וּמְסַכֵּב אֲנָשִׁים וְנָשִׁים יִרְעוּת וּכְסָתוֹת אֲרָגוֹן וּמְחוּלְעוֹת וּמְרוּקְמוֹת בְּזֶהָב
שֶׁלֶל לְבָעִים וּבְכֻלֵּי מַעַד עַל מַטוֹת זֶהָב הַמְּסוּבְּלוֹת צַעוֹר לָב וּבְאֲבָנִים יֶקֶרוֹת.
וּבְצִוְקִיסוֹן פֶּלֶא וּוִיֶּס (קְדוּמוּכִיּוֹת י"ט ח' ב') וּמְסַפֵּר כִּי בַעֲשׂוֹת וּלְךָ הַיְהוּדִים
אֲגַרְיָפָא וּמְסָתָה לְקִיסָר רוּוִי נְגַלָּה צְבוּקָר אֶחָד לַעֲיָנֵי הַקּוֹרְאִים לְבוּשׁ בְּגַד
אֲרוּג כִּלִּיל חוּטֵי כֶסֶף, וּכְאֶסְרֵר זֶרְחָה הַשָּׂמֵט עֲלָיו נִרְאֶה כְּעוֹעָה שְׁלֵמָה אֹר
בְּהַדְרָה הַחֲשׂוֹן לַעֲיִן רוּאֵי וּבְחַלְמוֹד (סַבְתָּ ע') כֹּזְכֵרֵת עֲלֵיָהּ וּמְהִבָּה. וּמְהִבָּה
נִרְאֶה כִּי יִדְעוּ אִזּוֹ וּמְהִבָּה הַמְּשׂוֹאֵרָה אֶסְרֵר לֹא כוֹדְעָה צִוְיִים הַקְּדוּמוּכִים
לַעֲוֹת בְּגַד כִּלִּיל חוּטֵי כֶסֶף. וּבְפ"ק דְקִידוּסִין: פַּעַם אֶחָת הִיָּה לְבוּשׁ קְרִיקוֹן
שֶׁל זֶהָב שֶׁר"ל וּמְלֻכּוּת וּמְלֻכּוּת בְּזֻכְרָתוֹ זֶהָב.

וְהַגְּדָה בְּסַפְרִים הַגְּנוּזִים וּמְסַפְרָה, כִּי בְּנִקְוֵעַ אֶנְעִיּוֹכְס הַרְשָׁע שָׂמִית וּמְלִימָה רָאוּ הַחִים צִירוּסְלִים יָמִים רַבִּים פְּרָטִים לְבוּשֵׁי וּמְלֻכּוּל בְּמַעֲיָלִי רְקֻמָּתָא זֶהָב וּמְסוּטֵטִים בְּאוּרֵי. וּבְסַפֵּר א' י"ד מִן הַחֲטָוּוֹכָאִים וּמְסוּפֵר כִּי שְׂמֵעוֹן הַכֶּסֶף ג' כֶּסֶף וְשֶׁר הַיְהוּדִים הַלְבָּשׁ לְאוֹת גְּדוּלְתוֹ בְּבִגְדֵי אֲרָגוֹן וּמְרוּקְמוּסִים בְּזֶהָב. וּבְסַפֵּר ב' ה' כֹּזְכֵרִים שְׂרִיוֹנֵי זֶהָב עֶסֶר. וּבְסַפֵּר יְהוּדִית וּמְסוּפֵר כִּי הוּלַפְרָכּוּס הַחֲכָקָה בְּזֻכְסָה אֲרָגוֹן בְּרְקֻמָּתָא זֶהָב וּמְעוּלְפָת בַּל אֲבָנֵי יֶקֶר. וּלְפִי דְבָרֵי פִּילוֹן בְּתוֹכְחָתוֹ נִרְאֶה בְּהִכְלִי עֲשִׂירִים יְבַחְדֵּרִי וּמְסַכֵּב אֲנָשִׁים וְנָשִׁים יִרְעוּת וּכְסָתוֹת אֲרָגוֹן וּמְחוּלְעוֹת וּמְרוּקְמוֹת בְּזֶהָב שֶׁלֶל לְבָעִים וּבְכֻלֵּי מַעַד עַל מַטוֹת זֶהָב הַמְּסוּבְּלוֹת צַעוֹר לָב וּבְאֲבָנִים יֶקֶרוֹת. וּבְצִוְקִיסוֹן פֶּלֶא וּוִיֶּס (קְדוּמוּכִיּוֹת י"ט ח' ב') וּמְסַפֵּר כִּי בַעֲשׂוֹת וּלְךָ הַיְהוּדִים אֲגַרְיָפָא וּמְסָתָה לְקִיסָר רוּוִי נְגַלָּה צְבוּקָר אֶחָד לַעֲיָנֵי הַקּוֹרְאִים לְבוּשׁ בְּגַד אֲרוּג כִּלִּיל חוּטֵי כֶסֶף, וּכְאֶסְרֵר זֶרְחָה הַשָּׂמֵט עֲלָיו נִרְאֶה כְּעוֹעָה שְׁלֵמָה אֹר בְּהַדְרָה הַחֲשׂוֹן לַעֲיִן רוּאֵי וּבְחַלְמוֹד (סַבְתָּ ע') כֹּזְכֵרֵת עֲלֵיָהּ וּמְהִבָּה. וּמְהִבָּה נִרְאֶה כִּי יִדְעוּ אִזּוֹ וּמְהִבָּה הַמְּשׂוֹאֵרָה אֶסְרֵר לֹא כוֹדְעָה צִוְיִים הַקְּדוּמוּכִים לַעֲוֹת בְּגַד כִּלִּיל חוּטֵי כֶסֶף. וּבְפ"ק דְקִידוּסִין: פַּעַם אֶחָת הִיָּה לְבוּשׁ קְרִיקוֹן שֶׁל זֶהָב שֶׁר"ל וּמְלֻכּוּת וּמְלֻכּוּת בְּזֻכְרָתוֹ זֶהָב.

וְהַגְּדָה בְּסַפְרִים הַגְּנוּזִים וּמְסַפְרָה, כִּי בְּנִקְוֵעַ אֶנְעִיּוֹכְס הַרְשָׁע שָׂמִית וּמְלִימָה רָאוּ הַחִים צִירוּסְלִים יָמִים רַבִּים פְּרָטִים לְבוּשֵׁי וּמְלֻכּוּל בְּמַעֲיָלִי רְקֻמָּתָא זֶהָב וּמְסוּטֵטִים בְּאוּרֵי. וּבְסַפֵּר א' י"ד מִן הַחֲטָוּוֹכָאִים וּמְסוּפֵר כִּי שְׂמֵעוֹן הַכֶּסֶף ג' כֶּסֶף וְשֶׁר הַיְהוּדִים הַלְבָּשׁ לְאוֹת גְּדוּלְתוֹ בְּבִגְדֵי אֲרָגוֹן וּמְרוּקְמוּסִים בְּזֶהָב. וּבְסַפֵּר ב' ה' כֹּזְכֵרִים שְׂרִיוֹנֵי זֶהָב עֶסֶר. וּבְסַפֵּר יְהוּדִית וּמְסוּפֵר כִּי הוּלַפְרָכּוּס הַחֲכָקָה בְּזֻכְסָה אֲרָגוֹן בְּרְקֻמָּתָא זֶהָב וּמְעוּלְפָת בַּל אֲבָנֵי יֶקֶר. וּלְפִי דְבָרֵי פִּילוֹן בְּתוֹכְחָתוֹ נִרְאֶה בְּהִכְלִי עֲשִׂירִים יְבַחְדֵּרִי וּמְסַכֵּב אֲנָשִׁים וְנָשִׁים יִרְעוּת וּכְסָתוֹת אֲרָגוֹן וּמְחוּלְעוֹת וּמְרוּקְמוֹת בְּזֶהָב שֶׁלֶל לְבָעִים וּבְכֻלֵּי מַעַד עַל מַטוֹת זֶהָב הַמְּסוּבְּלוֹת צַעוֹר לָב וּבְאֲבָנִים יֶקֶרוֹת. וּבְצִוְקִיסוֹן פֶּלֶא וּוִיֶּס (קְדוּמוּכִיּוֹת י"ט ח' ב') וּמְסַפֵּר כִּי בַעֲשׂוֹת וּלְךָ הַיְהוּדִים אֲגַרְיָפָא וּמְסָתָה לְקִיסָר רוּוִי נְגַלָּה צְבוּקָר אֶחָד לַעֲיָנֵי הַקּוֹרְאִים לְבוּשׁ בְּגַד אֲרוּג כִּלִּיל חוּטֵי כֶסֶף, וּכְאֶסְרֵר זֶרְחָה הַשָּׂמֵט עֲלָיו נִרְאֶה כְּעוֹעָה שְׁלֵמָה אֹר בְּהַדְרָה הַחֲשׂוֹן לַעֲיִן רוּאֵי וּבְחַלְמוֹד (סַבְתָּ ע') כֹּזְכֵרֵת עֲלֵיָהּ וּמְהִבָּה. וּמְהִבָּה נִרְאֶה כִּי יִדְעוּ אִזּוֹ וּמְהִבָּה הַמְּשׂוֹאֵרָה אֶסְרֵר לֹא כוֹדְעָה צִוְיִים הַקְּדוּמוּכִים לַעֲוֹת בְּגַד כִּלִּיל חוּטֵי כֶסֶף. וּבְפ"ק דְקִידוּסִין: פַּעַם אֶחָת הִיָּה לְבוּשׁ קְרִיקוֹן שֶׁל זֶהָב שֶׁר"ל וּמְלֻכּוּת וּמְלֻכּוּת בְּזֻכְרָתוֹ זֶהָב.